

spoň pro mne. Také s nimi dělám aktivity *Místo, které mám rád* anebo *Můj strom* založené na jejich vlastních příbězích. Možná je to nejlepší cesta, protože dobrý příběh působí na lidi různě a při jeho opakovaném poslechu otevírá další obzory. Například můj milovaný příběh *O Orfeovi*, který se mystikou života a smrti zabývá, v sobě skrývá mnohé roviny a posílá poselství, kterého se ovšem dobere jen pozorný posluchač. Příběh je propojen i s environmentální tematikou, vždyť když Orfeus hrál nebo zpíval, lidé ani nedýchali. Ale kdyby jen lidé! Kouzlo jeho písně přilákalo i ptáky a zvířata. Jestřáb přestal pronásledovat holubici, zkrátly dravé šelmy a také ryby ve vodě pluly blíž k místu, odkud zazníval kouzelný Orfeův hlas. Často se pastýřům rozprchla stáda i se psy a pospíchala za Orfeem. Šly za ním i květiny, keře a stromy, šly tam, kde Orfeus hrál, skláněly se k němu a poslouchaly. Při té čarovné písni se i řeky zastavovaly, kameny se samy uhýbaly z cesty a skály putovaly za Orfeem.

#### **Kdy jste si poprvé v životě uvědomila svůj vztah k přírodě?**

Byl mi tak rok a půl a vydala jsem se z naší chaty v Rajském údolí na procházku do lesa. Bylo to do kopce, přes kořeny, sluneční skvrny na jehličí, kolem kapradí, studánky a stále dál. Byla jsem šťastná. Vůbec jsem se nebála a divila jsem se panice rodičů, kteří mne hledali a pak zakazovali chodit tak daleko.

#### **Bylo víc takových silných okamžiků?**

Samozřejmě. Celé dětství jsem chodila sama po lese, lezla po stromech, vstávala za úsvitu, abych potkala srnky, brodila jsme se potokem a měla svoje tajné místo. Byla jsem oslovována a dotýkána i žádána o pomoc. Několikrát jsem musela zachraňovat mihule z náhonu k řece Ostružné u Rajského mlýna. Po letech jsem si povídala s Emilkou Strejčkovou a zjistila jsem, že ona vyrůstala ve stejném údolí (jen o x let dříve). A taky jako malá musela zachraňovat mihule ze stejného náhonu.

Naopak mi jednou zachránilo volání život. Bylo to v Jizerských horách. Šla jsem na osadu Jizerka po značce po silnici až k takové serpentýně. Náhle jsem uslyšela pípání. Napadlo mne, že je to ptáče, které potřebuje vysadit na strom. Opustila jsem silnici, přelezla jsem pangejt s kopřivami a šla do roští ptáče hledat, abych mu pomohla. Nenašla jsem ho. Ale za chvíli s velkým rachotem havaroval nákladní vůz s přívěsem se dřevem a převrátil se. Klády z vozu i z přívěsu zasypaly kraj vozovky i pangejt. Kdybych silnici neopustila, rozdrtily by mne.

Jindy mi bylo na pražském sídlišti těžko. Do porodu Daniela zbývaly tři týdny, byla jsem navená a tlustá jak almara. Zoufale jsem se dovlekla se starším ne-

posedným synkem do lesíka, sedla si na pařez a propadla depresi. Ty tři týdny se zdály nekonečné. V tu chvíli mi přistál na břicho otakárek fenyklový a seděl tam, pomalu otevíral a zavíral křídla. Trvalo to neskutečně dlouho, než odletěl. Na sídlišti jsme žili 17 let, ale už nikdy jsem tam otakárka neviděla.

Nebo teď nedávno. Venčila jsem své psy v lese na Vysočině, kde jsem zastavila mezi dvěma semináři, po procházce jsme si spolu sedli do trávy. Najednou za námi přišla odkudsi cizí kočka. A povídala si po kočičím přátelsky se mnou i se psy. Bylo to neskutečné. Proč se na ni psi nevrhli a nezahnali ji? Proč se ona psů nebála? Co nám vlastně chtěla?

Takové události jsou nad lidské chápání, nebo alespoň nad moje, ale ráda si je připomínám.

#### **Jaká byla vaše cesta, než jste zakotvila v pozici vedoucí Centra environmentálního vzdělávání a výchovy na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze?**

Ve třetím ročníku přírodovědecké fakulty jsem poznala svého nynějšího manžela. O rok později jsme se vzali a o další rok později se nám narodil syn Joel – první z našich čtyř dětí. Dalších 14 let jsem se

jsem ho převzala. Zajišťuje výuku předmětů s environmentální tematikou, snaží se o propojení vyučujících i studentů z různých kateder, kteří se o problematiku zajímají, zajišťuje rozvojové i výzkumné projekty a pořádá soutěž o cenu děkana za práci s ekologickou a environmentální tematikou.

V posledních letech se díky program PRVOUK 02 – Environmentální výzkum činnost Centra rozšířila. Žhavou novinkou je monitorování CO<sub>2</sub> v pěti učebnách a různé aktivity s tím spojené. Stručně řečeno na příkladu oxidu uhličitého učíme (budoucí či stávající) učitele přemýšlet o tom, jak prostředí ovlivňuje efektivitu výuky.

#### **Co nabízí studentům vaše kniha *Ekologické čtení po druhé*?**

Na pedagogické fakultě učím nejen studenty biologie, ale i studenty dalších oborů. Mnoho let jsem učila předmět *Základy ekologie a problematiky životního prostředí* v rámci oboru Vychovatelství. Zapisovali si ho převážně policisté, kteří byli jakousi vyhláškou nuceni někdy získat titul bakalář. Tito studenti mají sebou spoustu životních zkušeností, třeba mise v Afghánistánu, zneškodňová-

## **Portfoliové hodnocení se jeví nejlepším nástrojem pro hodnocení environmentální výchovy, protože pomocí portfolia lze vidět, že se environmentální výchova skutečně realizovala.**

věnovala rodině a nechodila do zaměstnání. Ano, příležitostně jsem se věnovala i jiným dětem, vedla přírodovědný oddíl Dobromysl, pořádala tábory a taky několikrát do roku učila pedagogy v ekocentru Kavyl a napsala jsem *Ekolístky*. Byla jsem smířená, že jednou budu vydělávat peníze uklízením v bohatších rodinách a nevadilo mi to. Ale pak moje milá sousedka, která byla také dlouho doma s dětmi, dostala místo na FF UK v Praze. Nemusela ho shánět. Ten rok, kdy chtěla jít do zaměstnání, ji oslovil vedoucí jedné katedry a práci jí nabídl. Žádný pracák, žádné deprese z nezaměstnanosti. Když jsem se to dozvěděla, řekla jsem: „Milý Bože, takhle bych jednou chtěla dostat práci i já.“ No a přesně to se stalo.

#### **Jaké činnosti vaše centrum zajišťuje?**

Centrum založila (tehdy jako Klub ekologické výchovy) Eva Lišková, po které

pyrotechniky atd. Zároveň mají například jiný životní styl, který se projevuje mimo jiné ekologickou stopou 9–12 gha/os (denní studenti mají ekologickou stopu 1,5–3 gha/os).

Aby mi tito studenti rozuměli a aby z mých hodin něco odnesli, musela jsem hodně přemýšlet, jak na to. Odborně se to nazývá *didaktická transformace obsahů*. Pro sebe jsem si to nazvala *Jak přesvědčit Lopachina* (Lopachin je postava z Čechovova *Višňového sadu*); pokud budu mít na kdy čas a finance, ráda bych na toto téma napsala stejnojmennou knížku. Pod tímto názvem jsem přednášela na krajské konferenci EVVO v Praze před několika lety. Myslím, že se mi didaktická transformace daří, ale zároveň cítím nepochopení některých kolegů, kteří si myslí, že nejsem dost profesionální. Nechápu, že nemůžu být profesionální, když neučím budoucí profesionály. Nebo že jsem profesionál